

ДВАДЦЯТИЛІТТЯ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ СЛОВ'ЯН

У статті розкрито історію становлення й розвитку кафедри історії слов'ян ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. Характеризуються основні аспекти наукової й навчально-методичної діяльності його колективу за двадцятилітній період існування.

Ключові слова: кафедра історії слов'ян, ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, професор П.С.Федорчак, професор В.Л.Комар.

У вересні 2013 р. минає двадцять літ від часу заснування на історичному факультеті Прикарпатського університету імені Василя Стефаника кафедри історії слов'ян. Ініціатором створення та її першим завідувачем став доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України П.С.Федорчак. До складу новоствореної кафедри ввійшли кандидати історичних наук, доценти А.В.Крюков, М.М.Нагорняк, В.І.Сілецький, Ю.М.Томин і старший лаборант А.А.Ткач. Створенню кафедри передувало запровадження в 1992 р. курсу “Історія зарубіжних слов'ян”, який протягом багатьох років залишався базовою нормативною дисципліною для студентів історичного факультету.

Становлення кафедри відбувалося в складних умовах, які переживала Україна після проголошення незалежності. Викладачі кафедри запозичили досвід викладання історії зарубіжних слов'ян у Київському університеті імені Тараса Шевченка, Львівському державному університеті імені Івана Франка й Чернівецькому державному університеті імені Юрія Федьковича. Завідувач кафедри історії зарубіжних слов'ян столичного університету, доктор історичних наук, професор В.І.Яровий двічі відвідував Прикарпаття. Він прочитав для студентів-істориків спецкурс із державотворчих процесів у слов'янських країнах, поділився досвідом навчально-методичної, наукової та виховної роботи. На той час у Львівському університеті стажувалися доценти А.В.Крюков і Ю.М.Томин, а в Чернівецькому – професор П.С.Федорчак. Використовуючи досвід провідних вузів України й застосувавши власні підходи до викладання слов'янознавчих дисциплін, викладачі розробили програму курсу “Історія зарубіжних слов'ян”, у якій ураховувалися докорінні зміни, що відбулися в Центрально-Східній Європі в 90-х рр. ХХ ст.

Поряд з навчально-методичним забезпеченням нормативних курсів, були визначені основні шлхи наукових досліджень кафедри. У 1994 р. під керівництвом професора П.С.Федорчака розпочалося комплексне дослідження теми “Етнополітичний і соціально-економічний розвиток слов'янських народів”. У розрізі цієї великої проблеми викристалізувалися два магістральні напрямки наукових досліджень кафедри – історія Польщі й історія Росії. Це історії найближчих держав-сусідів, у кордонах яких протягом тривалого періоду перебували українські землі. Тому всю історичну правду про них важливо знати, оскільки й дотепер політика Республіки Польща й Російської Федерації помітно впливає на суспільно-політичні процеси в Україні.

Викладачі кафедри активно поєднували навчальну роботу з науковими дослідженнями. Вивчаючи взаємовідносини між Україною й зарубіжними слов'янськими країнами, професор П.С.Федорчак опублікував низку статей про насильницьку депортацію українців і поляків, а також про українсько-польські культурні взаємини [1]. Доценти Ю.М.Томин [2], М.М.Нагорняк [3], В.І.Сілецький [4] видали друком праці, у яких знайшли відображення етнополітичні проблеми Польщі в 1918–1939 рр., станов-

лення славістичних досліджень на Прикарпатті, а також вивчення наукової спадщини корифеїв української науки – Миколи Костомарова, Михайла Драгоманова й Івана Франка. Вагомий внесок у дослідження ідеології російського самодержавства здійснив доцент А.В.Крюков. Він у співавторстві зі студентом В.З.Дебенком видав монографію “Імперська ідея в Московській державі наприкінці XV–XVI ст.: ідеологія, політика, практика” (Івано-Франківськ, 1997), опублікував статті, присвячені творчій спадщині Ізмаїла Срезневського [5]. Логічним завершенням дослідження комплексної теми стало видання навчально-методичного посібника “Історія Польщі” (Івано-Франківськ, 1995) за науковою редакцією професора П.С.Федорчака, співавторами якого, зокрема, стали всі викладачі кафедри історії слов’ян.

Важливим етапом наукового розвитку кафедри стало проведення міжнародної науково-практичної конференції на тему “Українсько-польські відносини в Галичині у XX ст.”, яка відбулася в Івано-Франківську 21–22 листопада 1996 р. У ній взяли участь учені з Києва, Львова, Івано-Франківська та інших міст України, а також науковці з Республіки Польща. На конференції обговорювалися українсько-польські політичні, соціально-економічні, культурно-релігійні та літературно-мистецькі взаємини. Теми, задекларовані в доповідях і виступах конференції, дали поштовх комплексним розвідкам, які згодом стали завершеними кандидатськими й докторськими дослідженнями багатьох учасників конференції. У 1997 р. за редакцією професора П.С.Федорчака були опубліковані матеріали цієї конференції. Підкреслюючи її значення для наукового розвитку кафедри історії слов’ян, слід зауважити, що надалі серед дослідницьких тем стала переважати проблематика українсько-польських стосунків у Галичині.

Поряд із цим не залишилися поза увагою професорсько-викладацького складу кафедри дослідження історії інших сусідніх слов’янських країн. У 1999 р. колектив кафедри опублікував за редакцією П.С.Федорчака “Коротку історію Чехії і Словаччини” для студентів історичних спеціальностей. Вона стала результатом спільних зусиль кандидатів історичних наук, доцентів Ю.М.Томина, А.В.Крюкова, В.І.Сілецького, М.М.Нагорняка, які працювали під керівництвом професора П.С.Федорчака. На той час це був чи не єдиний посібник, присвячений чеській і словацькій історії, що з’явився друком у відродженій Україні.

Наукова робота викладачів кафедри історії слов’ян була також тісно пов’язана з краєзнавчою тематикою. Професор П.С.Федорчак, досліджуючи економічні, торговельні та культурні взаємини між Прикарпаттям і регіонами Польщі, Словаччини й Російської Федерації, опублікував низку статей про насильницьку депортацію українців і поляків у післявоєнний період, українсько-польські взаємини, економічні та торговельні відносини із зарубіжними слов’янськими країнами.

Краєзнавчій проблематиці були присвячені наукові конференції й круглі столи, які проводила кафедра. Зокрема, у 2002 р., до 55-х роковин “Акції Вісла”, викладачі кафедри організували й провели засідання круглого столу, учасники якого висвітлили невідомі раніше факти з історії польського й українського народів.

У листопаді 2006 р. кафедру історії слов’ян очолив доктор історичних наук, професор В.Л.Комар. На кафедрі продовжують працювати доктор історичних наук, професор П.С.Федорчак, кандидати історичних наук, доценти Ю.М.Томин, В.З.Дебенко, М.Д.Вітенко, старший викладач Р.В.Кобильник і старший лаборант О.Д.Дідик.

Вважаючи пріоритетним напрямом дослідження відносин між українським і польським народами від найдавніших часів до наших днів, кафедра поставила перед собою завдання підготувати і провести низку конференцій з актуальних проблем історії двох слов’янських народів. Своєрідним продовженням згаданої конференції 1996 р. стала Міжнародна наукова конференція “Гадяцька унія в історії польсько-українських відносин 1658–2008 років”, яка відбулася 28–29 листопада 2008 р. в Івано-Франківську. Конференція була покликана актуалізувати проблеми польсько-української співпраці

для безпеки Центрально-Східної Європи, особливо в контексті нових загроз міжнародній стабільності та проведення наступних наукових конференцій з проблем польсько-українських взаємин.

Черговим етапом співпраці українських і польських учених стала Міжнародна наукова конференція “Союз Пілсудський – Петлюра 1920 р.: історичні умови і сучасні інтерпретації”, яка відбулася 22–25 жовтня 2009 року. Вона відзначалася широким міжнародним представництвом. На конференцію прибуло близько 30 дослідників з Республіки Польща. Доповіді й повідомлення українських і польських учених, що прозвучали на конференції, засвідчили вагомі здобутки в дослідженні українсько-польських взаємин.

Колектив кафедри протягом 2010–2012 років став активним учасником щорічних міжнародних польсько-українських конференцій і зустрічей, які проводилися кафедрою міжнародних відносин нашого університету у м. Яремче. Результатом цієї багаторічної праці стало видання тритомника матеріалів конференцій, одним із редакторів якого став проф. П.С.Федорчак, а авторами – викладачі й аспіранти кафедри історії слов'ян [6].

Вагомим науковим успіхом колективу кафедри історії слов'ян можна вважати видання колективної монографії “З історії українсько-польських відносин другої половини ХІХ – початку ХХІ ст.” за редакцією професора П.С.Федорчака [7]. До її авторського колективу увійшли провідні вітчизняні й зарубіжні дослідники відносин між українським і польським народами, зокрема професори І.Є.Цепенда, Р.Дрозд, О.Я.Калакура, О.Я.Красівський, І.В.Пилипів, В.Л.Комар, а також доценти О.Є.Марущенко, І.Я.Райківський, М.А.Геник, М.Д.Вітенко, Т.П.Федорчак.

Навчальна робота залишається найважливішою ділянкою діяльності колективу кафедри історії слов'ян, яка забезпечує викладання нормативних курсів: “Історія Центрально-Східної Європи”, “Історіографія історії зарубіжних слов'ян”, “Історія Польщі”, “Історія Росії”, “Країнознавство: Польща”.

Спеціалізація кафедри для студентів ІІІ – V курсів “Етнополітичний і соціально-економічний розвиток слов'янських народів” включає в себе спецкурси: “Джерелознавство історії зарубіжних слов'ян”, “Міжнародні відносини і зовнішня політика слов'янських країн ХХ – початку ХХІ ст.”, “Державотворчі процеси в слов'янських країнах у ХХ – на початку ХХІ ст.”, “Міжслов'янські етнополітичні й науково-культурні взаємини у ХХ – на початку ХХІ ст.”, “Слов'яни і європейська цивілізація”, “Українсько-польські відносини у ХІХ–ХХ ст.”, “Імперська ідея в Російській державі кінця ХV–ХVІІІ ст.: ідеологія, політика, практика”, “Суспільно-політичні процеси у слов'янських країнах міжвоєнного періоду”, “Соціально-економічний розвиток слов'янських народів наприкінці ХVІІІ – на початку ХХІ ст.”, “Історичні персоналії”. У них розглядаються різноманітні аспекти соціально-економічного, політичного та культурного розвитку слов'янських народів в європейському контексті й охоплюється повний історичний цикл – від етногенезу слов'ян до початку ХХІ століття.

На підвищення якості лекцій і семінарів спрямовано теоретичний семінар кафедри, який плідно функціонує від початку її створення. Тут викладачі виступають із доповідями на слов'янознавчу тематику, аналізують події минулого, висвітлюють причини й наслідки сучасних суспільно-економічних змін у зарубіжних слов'янських країнах. Аналіз різних історичних проблем на теоретичному семінарі проводиться у формі дискусій.

На методичному семінарі кафедри обговорюються форми й методи читання лекцій, проведення семінарів, індивідуальних занять зі студентами, звертається увага на врахування специфіки заочної форми здобуття знань у навчальному процесі. Велика увага приділяється змінам у навчальному процесі у зв'язку із запровадженням Болонської системи навчання.

Кафедра забезпечує викладання історичних дисциплін не лише в Інституті історії, політології і міжнародних відносин, а й для студентів Інституту філології університету. Професори й доценти проводять тут лекційні та семінарські заняття з історії Польщі й історії Росії.

Організація навчальної роботи опирається на велику науково-дослідницьку працю, яку проводять викладачі кафедри. Зокрема, до сфери наукового зацікавлення В.Л.Комара належать зовнішня та внутрішня політика Польщі міжвоєнного періоду, ідеологічні концепції слов'янських народів і місце в них України. У своїх дослідженнях він залучає до наукового обігу величезний документальний матеріал з архівів і рукописних збірок бібліотек України, Російської Федерації, Республіки Польща й Франції. Окремі статті в контексті його досліджень присвячені розкриттю невідомих аспектів національної політики Польщі стосовно української меншини в міжвоєнний період [8]. Докторську дисертацію на тему “Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939 рр.)” В.Л.Комар захистив у 2011 р. за спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія. Захисту дисертації передувало видання наукової монографії [9]. Окрім того, у науковому доробку професора В.Л.Комара близько сотні наукових праць, опублікованих в Україні, Англії, Білорусі, Литві, Польщі та Росії [10].

У 2006 р. професор П.С.Федорчак примножив свій вагомий науковий доробок і видав навчальний посібник для студентів історичних спеціальностей [11]. На основі не доступних раніше архівних документів він також розкрив невідомі сторінки історії Польщі 1921–1926 рр., поглибив дослідження депортації українців з Польщі в Українську РСР і поляків із західних областей Української РСР у Польщу [12]. Висвітливши соціально-економічне становище в Чехословаччині, особливо чесько-словацькі відносини впродовж ХХ ст., професор П.С.Федорчак обґрунтував закономірність її розпаду на дві незалежні держави [13]. У ряді публікацій він проаналізував українсько-польські взаємини в галузі освіти, науки й культури в 90-ті роки ХХ – на початку ХХІ ст. і розвиток освіти й науки на Прикарпатті.

Доцент Ю.М.Томин опублікував низку праць з краєзнавчої проблематики й висвітлив вклад видатних поляків у дослідження історії Галичини [14]. Він також активно працює над дослідженням впливу ідейної спадщини просвітителів Кирила й Мефодія в суспільно-політичному житті слов'янських народів.

Наукові праці доцента В.З.Дебенка присвячені вивченню політичних проблем слов'янських народів у контексті історії Центрально-Східної Європи доби Середньовіччя. Він одним із перших у сучасній вітчизняній історіографії проаналізував зародження та розвиток імперської ідеології в Московській державі XV–XVI ст. [15]. У його дослідженнях зроблено висновки, які концептуально, по-новому обґрунтовують зародження деспотичного державного ладу, експансіоністську зовнішню політику та причини стрімкого територіального зростання Московської держави [16].

Доцент М.Д.Вітенко вивчає соціально-економічні передумови та причини загострення польсько-українських конфліктів в останній третині ХІХ – на початку ХХ ст. У сферу його наукових зацікавлень входять питання демографічних змін на польсько-українському пограниччі, розвитку сільського господарства й промисловості, еволюції суспільних верств і соціально-правового становища різних прошарків галицького суспільства в останній третині ХІХ – на початку ХХ ст. Особливо актуальними є висновки М.Д.Вітенка про наявність у Галичині так званих “паралельних світів” – етноконфесійних спільнот, що дали поштовх розвитку польського, українського та інших націоналізмів [17].

До сфери наукових зацікавлень старшого викладача Р.В.Кобильника входять польсько-українські партійно-політичні відносини міжвоєнного періоду. У своїх дослідженнях він висвітлює ставлення провідних польських державних і політичних діячів

до українського питання, діяльність польських політичних партій та організацій, концептуальне осмислення ними проблем національної політики Польщі [18].

На кафедрі історії слов'ян активно діє студентський науковий гурток, яким керує доцент В.З.Дебенко. Кращі студенти, працюючи під керівництвом своїх наукових керівників, виступають з повідомленнями на міжнародних конференціях, друкують статті, беруть участь у студентських олімпіадах. Як приклад можна назвати Р.В.Чорненького, який, будучи студентом, опублікував п'ять статей, у т. ч. і за кордоном, і у 2009 р. здобув III місце в Другому турі Всеукраїнської студентської олімпіади з історії, яка відбулася в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди.

З 1994 р. на кафедрі успішно працює аспірантура (спеціальність 07.00.02 всесвітня історія). Першим аспірантом кафедри був В.Л.Комар, який у 1998 р. захистив кандидатську дисертацію на тему "Українське питання в національній політиці Польщі (1935–1939 рр.)". У 2001 р. відбувся захист кандидатської дисертації В.З.Дебенка "Імперська ідея в Московській державі в кінці XV–XVI ст.", а в 2005 р. І.В.Кучери "Політика російської окупаційної адміністрації в Східній Галичині у 1914–1917 рр.". У 2006 році були захищені дві кандидатські дисертації: М.Д.Вітенко – "Польсько-українські відносини в Галичині: соціально-економічний аспект (остання третина XIX – початок XX ст.)" і Я.В.Штанько – "Білий рух півдня Росії і Українська Держава та УНР (1918–1920 рр.)". О.К.Бориняк захистив кандидатську дисертацію на тему "Польсько-білоруські відносини в 1991–2004 рр.". Його дисертація у 2011 р. здобула перше місце в п'ятому Конкурсі імені Єжи Гедройця, який був організований посольством Республіки Польща в Україні. Керівник усіх вищеназваних дисертацій – доктор історичних наук, професор П.С.Федорчак. 2 квітня 2013 р. у спеціалізованій вченій раді Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України й Інституті народознавства НАН України успішно відбувся захист аспірантки кафедри Н.М.Сидорик (науковий керівник – доктор історичних наук, професор В.Л.Комар). Нині на кафедрі під керівництвом професорів і доцентів кафедри навчаються аспіранти Є.П.Самборський, М.С.Середюк, А.В.Крюков, М.І.Мосорко, А.В.Федяк і Н.П.Оленіч.

Важливою ділянкою роботи кафедри є міжнародна діяльність, яка здійснюється з вищими навчальними закладами та науковими установами Польщі, Чехії, Росії. Професор П.С.Федорчак виступав з доповідями на наукових конференціях у Москві та Стамбулі. Професор В.Л.Комар, зокрема, став учасником близько вісімдесяти міжнародних та всеукраїнських наукових форумів: конгресів, симпозіумів, конференцій тощо. Він виступав з доповіддю на тему "Повсякденне і приватне життя населення Станиславова в 1939–1944 рр." на II Світовому конгресі зарубіжних дослідників історії Польщі (Краків, вересень 2012 р.). Професор В.Л.Комар пройшов наукові стажування в Україні й за кордоном – у Ягеллонському й Варшавському університетах, а також Літературно-науковому інституті й Польській бібліотеці в Парижі. Доцент М.Д.Вітенко був учасником програми уряду Польщі для молодих науковців і проходив річне стажування у Варшавському університеті. Аспірант О.К.Бориняк навчався в магістратурі Варшавського університету.

Кафедра історії слов'ян зберігає вірність традиціям, які зробили її відомою не лише в Україні, й за кордоном. Її викладацький колектив поєднує в собі професорський досвід, доцентську зрілість і молодечий аспірантський запал. До свого двадцятилітнього ювілею кафедра підійшла зі значними вагомими здобутками в науковій, навчально-методичній і виховній роботі, активно трудиться і укладає плани на майбутнє.

1. Федорчак П. С. Розвиток українсько-польських зв'язків у галузі культури на Прикарпатті // Українсько-польські відносини в Галичині у XX ст. : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 листоп. 1996 р. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – С. 439–443 (у співавторстві); його ж. Депортація українців з Польщі та поляків із західних областей Української РСР (1944–1946 рр.) // Українська

- історична наука на порозі ХХІ ст.: Міжнародний науковий конгрес, 16–18 трав. 2000 р. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 299–306.
2. Томин Ю. М. М. Драгоманов і національно-визвольний рух південних слов'ян / Ю. М. Томин // М. Драгоманов: доба та ідеї. – Івано-Франківськ : ДОП ІФДТУНГ, 1996. – С. 95–100 (у співавторстві); його ж. Славистична спадщина Івана Франка // Іван Франко і національне та культурне відродження України : зб. наук. статей. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – С. 118–121 (у співавторстві); його ж. Шкільний плебісцит 1937 р. в Польщі // Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст. : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 листопада 1996 р. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – С. 180–184 (у співавторстві).
 3. Нагорняк М. М. Вплив великих держав на етнополітику Польщі в 1918–1945 рр. // Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст. : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 листоп. 1996 р. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – С. 296–300 (у співавторстві); його ж. Становлення славистичних досліджень на Прикарпатті // Історичне слов'янознавство: традиції та сучасність : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – К., 1997. – С. 221–224.
 4. Сілецький В. І. М. Драгоманов і національно-визвольний рух південних слов'ян / В. І. Сілецький // М. Драгоманов: доба та ідеї. – Івано-Франківськ : ДОП ІФДТУНГ, 1996. – С. 95–100 (у співавторстві); його ж. Микола Костомаров – історик, письменник, педагог // Микола Іванович Костомаров і Галичина : матеріали наук. конф. присвяченої 175-річчю від дня народження М. Костомарова. – Івано-Франківськ : Плай, 1995. – С. 131–136.
 5. Крюков А. В. Г. С. Сковорода в науковій спадщині І. І. Срезневського / А. В. Крюков // Матеріали міжвузівської наукової конференції до 200-річчя світлої пам'яті Григорія Савича Сковороди. – Івано-Франківськ: Плай, 1994. – С. 85 – 86; його ж. Ізмаїл Срезневський і Галичина // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ : Плай, 1998. – Вип. 1. – С. 135–147.
 6. *Od Ugody Hadziackiej do Unii Europejskiej.* – Т. 1. – *Wolni z wolnymi, równi z równymi, zasnici z zasnymi...* / pod. red. P. Fedorczaaka i J. Makara. – Rzeszów : Wyd-wo “Drukarnia Uniwersytetu Rzeszowskiego”, 2012. – 262 s.; *Od Ugody Hadziackiej do Unii Europejskiej.* – Т. 2 : *Rezet czy kontynuacja* / pod. red. P. Fedorczaaka i J. Makara. – Rzeszów, 2012. – 428 s.; *Od Ugody Hadziackiej do Unii Europejskiej.* – Т. 3 : *Polsko-ukraińskie strategiczne partnerstwo: realia i perspektywy* / pod. red. P. Fedorczaaka i J. Makara. – Rzeszów, 2012. – 249 s.
 7. З історії українсько-польських відносин другої половини ХІХ – початку ХХІ ст. : колективна монографія / [П. С. Федорчак, І. Є. Цепенда, В. Л. Комар та ін.]; за ред. П. С. Федорчака. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника, 2011. – 255 с.
 8. Комар В. Л. “Українське питання” в політиці урядів Польщі (1926–1939 рр.) / В. Л. Комар // Укр. іст. журн. – 2001. – № 5. – С. 120–128; його ж. Політика Польщі щодо українців Галичини (1919–1939 рр.): основні напрямки та етапи // Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2001. – № 5–6. (На пошану професора Олександра Карпенка). – С. 290 – 295; його ж. Спроби регіонального поділу західноукраїнських земель у міжвоєнній Польщі // Україна соборна : зб. наук. статей. – Київ, 2005. – Вип. 2. – Ч. III. – С. 373–381.
 9. Комар В. Л. Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939 рр.) / Володимир Комар. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2011. – 360 с.
 10. Комар В. Л. Беларусь в политике прометеизма Польши в 20-х гг. ХХ в. / В. Л. Комар // Российские и славянские исследования. – Минск, 2008. – Вип. 3. – С. 76–82; Комар В. Л. Украинский вопрос в польско-японских отношениях в 1930-е годы / Владимир Комар // Историки-слависты МГУ. Кн. 8 : Славянский мир: в поисках идентичности. В ознаменованіе 70-летия кафедры и 175-летия учреждения славистических кафедр в университетах Российской империи. – М., 2011. – С. 610–623; Komar W. Próba realizacji idei prometeizmu Polski na Wołyniu w latach 1928–1938 / W. Komar // Razem w Europie / pod. red. I. Miklaszewicz, R. Kamuntaviczus. – Kaunas, 2006. – S. 186–201; Komar W. Emigracja kaukaska w ruchu prometejskim okresu międzywojennego / W. Komar // Kaukaz w stosunkach międzynarodowych. “Przeszłość, teraźniejszość, przyszłość” / [pod. red. P. Olszewskiego, K. Borkowskiego]. – Piotrków Trybunalski, 2008. – S. 217–226; Komar W. Emigracja URL w ruchu prometejskim okresu międzywojennego / Wołodumyr Komar // Ruch prometejski i walka o przebudowę Europy Wschodniej (1918–1940) / [pod. red. M. Kornata]. – Warszawa, 2012. S. 119 – 126; Komar W. Stosunki polityczne Ukraińców i Tatarów krymskich w okresie międzywojennym / Wołodumyr Komar // Nowy Prometeusz. – Warszawa : Dom Kaukaski w Polsce; Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, 2012. – № 2. – S. 185–198; Komar V. Polish Plans for Solving the Ukrainian Question in the Run-Up to the Second World War / Vladimir Komar // Divided Eastern Europe: Borders and Population Transfer, 1938–1947 / [eds. A. Dyukov, O. Orlenko]. – Cambridge, 2012. – P. 92–102.
 11. Федорчак П. С. Новітня історія Польщі ХХ століття : навч. посіб. для студ. іст. спец. / П. С. Федорчак. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2006. – 219 с.
 12. Федорчак П. С. Соціально-економічне та політичне становище Польщі 1921–1926 рр. / П. С. Федорчак // Покликання служити науці і людям. Наук. зб. на пошану д-ра історичних наук, професора Георгія Кожолянка. – Чернівці, 2008. – С. 281–286; його ж. Документи Державного архіву Івано-

- Франківської області про депортацію українців з Польщі та поляків із західних областей України (1944–1946 рр.) // Історичні пам'ятки Галичини. (До 150-річчя від дня народження Івана Франка) : IV наук. конф. – Львів, 2008. – С. 503–508.
13. Федорчак П. С. Розвиток економіки Чехословаччини між Першою та Другою світовими війнами / П. С. Федорчак // Перша світова війна: історичні долі народів Центральної та Східної Європи. – Чернівці, 2000. – С. 212–217; його ж. Чехословацька Республіка на рубежі 20-х рр. XX ст.: передумови створення та політичний розвиток // Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 2001. – № 5–6. – С. 262–267; його ж. Чесько-словацькі міжнаціональні відносини в державотворчих процесах XX століття // Проблеми інтеграції науково-освітнього, інтелектуального потенціалу в державотворчому процесі. – Тернопіль ; Севастополь ; Стамбул, 2007. – С. 369–375.
14. Томин Ю. М. Польські дослідники історії Галичини в XIX ст. / Ю. М. Томин // Матеріали III Прикарпатської історико-краєзнавчої наукової конференції. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – С. 55–59; його ж. Краєзнавчі подорожі Івана Франка в Галичині в кінці XIX – початку XX ст. // Історичні пам'ятки Галичини (до 150-и річчя від дня народження Івана Франка) : матеріали IV наук. конф. – Львів, 2002. – С. 48–58.
15. Дебенко В. З. Генеза месіанства і деспотизму в Московській державі / Дебенко В. З. // Нова політика. – К., 1998. – С. 25–28.
16. Дебенко В. З. Зародження імперської ідеї в Московській державі в кінці XV–XVI ст. / В. З. Дебенко. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – 153 с.
17. Вітенко М. Д. Селянський страйк 1902 р. в Галичині та польсько-українські взаємини / М. Д. Вітенко // Вісник Ужгородського університету. Серія історична. – Ужгород. – 2004. – Вип. 13. – С. 30; його ж. Соціально-правове становище поденних наймитів та двірських слуг у Галичині (кінець XIX – початок XX ст.) // Галичина. Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2005. – № 11. – С. 299–307; його ж. Боротьба за сервітутні права в Галичині (кін. XIX – поч. XX ст.) // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Історія. – Івано-Франківськ, 2005. – Вип. 9. – С. 128–138.
18. Кобильник Р. Українське питання в політичних поглядах Романа Дмовського кінця 20 – середини 30-х рр. XX ст. / Кобильник Р. // Галичина. – 2001. – № 7. – С. 154–158; його ж. “Українське питання” в суспільно-політичних поглядах Тадеуша Голука (20–30-ті рр. XX ст.) // Стосунки Сходу та Заходу України: суб'єкти, інтереси, цінності : зб. наук. пр. – Луганськ : Знання, 2007. – С. 351–356; його ж. Ставлення польських політичних партій до пацифікації 1930 року // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Історія. – 2001. – Вип. 4. – С. 106–111; його ж. Українське питання в концепціях польських проурядових партій (1926–1930 рр.) // Україна і Польща в XX столітті: проблеми і перспективи взаємовідносин. – Київ ; Краків, 2002. – С. 95–97; його ж. “Українське питання” в концепціях польських політичних партій (перша половина 30-х рр. XX ст.) // Україна соборна : зб. наук. статей. – К., 2005. – Вип. 2. – Ч. II. – С. 474–483.

В статтю раскрыта історія становлення і розвитку кафедри історії славян ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. Характеризуються основні аспекти наукової і учебно-методическої діяльності її колектива за двадцятилітній період існування.

Ключевые слова: кафедра історії славян, ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, професор П.С.Федорчак, професор В.Л.Комар.

In the article history of becoming and development of department of history of slavs of DVNZ is exposed the “Prykarpattya national university of the name of Vasyl Stefaniak”. The basic aspects of scientific and навчально-методическої activity of his collective are characterized for 20 period of existence.

Keywords: department of history of slavs, DVNZ the “Prykarpattya national university of the name of Vasyl Stefaniak”, professor of P.Fedorchak, professor V.Komar.